

Jyskyjärveä kutsutaan Vienan Venetsiaksi.

Nostalgisia kuvia rajan takaa: Yökylässä Vienan Karjalassa

29.4.2019 0.00

Miltä tuntuisi herätä karjalaisessa hirsitalossa karjalanpiirakoiden tuoksuun tai mennä kylpyyn harmaaseen pihasaunaan? Jos haluaa vaihtelua hotelliasumiseen, kannattaa suunnata vaikkapa Karjalan laulumaille perhemajoitukseen. Siinä sivussa saa pikakurssin karjalan kielestä.

Matkalla Vartiuksen raja-aseman kautta Kostamukseen ja Vienan Karjalan kyliin ohi vilahdelee loputtoman tuntuiseksi metsiä ja suuria soita. Kyliä on vain harvakseltaan, sillä monet talot asukkaineen siirrettiin neuvostovalan aikana suurempiin taajamiin.

Vuokkiniemessä, Jyskyjärvellä ja Venehjärvellä ja sukeltaa pintaa syvemmälle sekä tutustua Väinölän ahoihin ja Kalevalan kankahaisiin.

Olga Remsu on yksi Vuokkiniemen majoittajista. Hänen lapsenlapsensa kiihuhtavat vieraita vastaan. Talo sijaitsee vain kivenheiton matkan päässä Ylä-Kuittijärven rannasta. Järvi on niin matala, että on kahlattava pitkälle päästäkseen uimaan.

Vinttikamarin eteisessä tuoksuvat juuri tehdyt vastat. Päivän alkaessa hämärtää kokoonnutaan Vuokkiniemen kylätalolle karjalaisiin illatsuihin eli iltamiin. Matkailijoille opetetaan karjalaisia leikkejä ja arvoituksia. Juontaja kertoo, miten iltamissa piti ennen vanhaan maksaa paikastaan.

- Maksun määrä riippui siitä, kuin lähellä paikka oli pyhänurkasta. Ikonostasin alla paikka maksoi ruplan. Paikat keski laucoih suate 50 kopeikkua, loitommaksi halvemmat. Tiettävähän se oli, jotta paremmat paikat kuulu pohatoilla pojilla. Istuo sen pojan vierellä oli neicysillä suuri kunnia.

Illatsujen jälkeen pehmeälöylyinen sauna, karjaisittain kyly, odottaa vieraita vihtomaan.

Vuokkiniemessä on kauppa, posti, Karjalan kauneimmaksi nimetty koulu sekä kirkko, muttei pappia. Sielunpaimen tulee Kostamuksesta suurimpiin juhliin.

Vuokkiniemeä vauraamalla vaikuttava Jyskyjärvi sijaitsee kolmessa saarella. Niiden väliä kuljetaan komeita, puisia riippusiltoja pitkin. Kuten Aunuksen Karjalassa, talot on rakennettu nauhamaisesti pitkin jokitormaa, päädyt joelle päin. Kylän suurin työnantaja on ollut metsäkombinaatti, joka on lakkautettu ja työttömyysprosentti Vienan Karjalan kylillä on korkea.

Matkailijoiden majoittaminen on marjastuksen lisäksi tärkeä tienesti kyläläisille. Moni perhe suunnistaa jopa viikoksi metsiin marjastamaan. Edellisvuonna mustikasta maksettiin 90 ruplaa, noin 2,27 euroa kilolta. Viemämme paimurit taisivat olla tarpeellisia tuliaisia.

Runokylien kiertomatka kulkee Vuokkiniemeltä Uhtualle eli Kalevalaan, jossa majoitutaan hotelliin. Matkan varrelle sattui kuvankaunis Venehjärvi, jossa asuu vain yksi perhe sekä pieni Haikola, jossa rakennetaan konserttikeskusta.

Jyskyjärvellä vastaanotto on yhtä sydämellinen kuin Vuokkiniemessä. Eläköitynyt koulun rehtori **Helmi Korshunova** koppaa heti kolmihenken porukkamme kainaloonsa nimeten meidät hyväksi tytöiksi. 75-vuotias tomera leskirouva asuu poikansa Jurikin kanssa, joka on kova marjastamaan ja paistamaan lättöjä. Remontin alla olevassa talossa on tilaa isommallekin joukolle. Samaan aikaan kyläilemässä on tyttären perhe Petroskoista. Yhteisen ruokailun jälkeen on vuorossa kylpy ja uiminen lämpöisessä Tsirkka-Kemijoessa. Kävelykierroksella Helmi esittelee kylän, jossa on peräti neljä kauppa.

Topakat kylän naiset ovat keränneet postikortteja myymällä rahat yhden riippusillan korjaukseen.

Kylä tuli kuuluisaksi vuonna 1933, jolloin sairaanhoitaja **Aleksandra Dobrinina** tuli Pietarista töihin terveysasemalle ja alkoi opettaa karjalaisille hyötykasvien kasvatusta. Puutarha on hänen kuoltuaan rappeutunut, mutta Dobrininan kautta ihmiset innostuivat kasvimaan hoidosta. Jokainen pihan neliö on hyödynnetty. Ryytimaalla kasvavat vihannekset, perunat ja mansikat. Vadelma- ja viinimarjapensaita on joka kivenkolossa. Kehäkukat, samettiruusut sekä muut kesäkukat somistavat pihoja. Opit kylvetään jo pienestä pitäen, sillä Jyskyjärven koulussa on oma kasvima, jota koululaiset hoitavat kesäisin.

Laulu- ja tanssiyhtye Tuomi esiintyy kylän illatsiissa. Kokoonpano on käynyt Suomesta 10 kertaa. Lopuksi yhtyeestä jo poisjäänyt 83-vuotias **Helmi Rekina** laulaa ja joikaa ikäisekseen harvinaisen kirkkaalla äänellä. Innokkaan yleisön edessä laulajaa ei ikä paina, vaan hän pistää lopussa ripaskaksi. Rekina järjestää mielellään vaikka kotikonsertin. Nuoren polven kiinnostus karjalan kieltä kohtaan on hiipunut, mutta Jyskyjärven koulussa sitä opetetaan kaksi tuntia viikossa, suomen kieltä viidennestä luokasta alkaen tunti viikossa sekä venäjää ensimmäiseltä luokalta alkaen tunti päivässä.

Matkaseurueen kuopus on 16-vuotias Sonja, joka matkustaa Pia-äitinsä kanssa. He pitivät kotimajoitusta mielenkiintoisena majoitusmuotona.

- Hotellimajoituksessa jää puuttumaan paljon perhemajoitukseen verrattaessa. Kodeissa saa paremman kosketuksen paikallisiin ihmisiin.

Sonjan mielestä vanhemmat ihmiset Karjalassa ovat jopa eläväisemmän ja paremmin voivan näköisiä kuin Suomen suurkaupungeissa. Äiti ja tytär pohtivat myös kotimajoituksen sosiaalista puolta.

- Isännät saavat juttuseuraa asiakkaistaan, jotka tuovat heille lisää sisältöä elämään.

Ennakkoluulot Karjalan alkeellisista majoitustiloista ja -oloista saa heittää romukoppaan, sillä huoneet ovat siistejä. Kaikissa taloissa ei tosin ole sisävessaa, mutta kuuluuhan ulkokuusi monen suomalaisenkin kesään.

Vienan Karjalan kesäistä idylliä Venehjärvellä.

Jyskyjärvi tunnetaan komeista silloistaan.

Suomen vanhin kirjallisuus, kansanrunot ovat siirtyneet sukupolvelta toiselle laulaen esitettyinä. Niitä toivat Suomeen laukunkantajat eli laukkukauppiat. **Zacharias Topelius** (1781-1831) oli ensimmäinen kansanrunojen kerääjä. Hän ei käynyt Vienassa, mutta kirjoitti ylös viisi vihkoa laukunkantajien lauluja. Nämä vihkot toimivat aikanaan mallina **Elias Lönnrotille**. Kalevalan kylästä löytyy vielä Lönnrotin mänty, minkä alla Elias Lönnrotin arvellaan laulattaneen runon taitajia. Kalevalan myyttisistä aiheista kiinnostui aikanaan myös taiteilija **Akseli Gallen-Kallela**.

Neljän päivän kiertomatkan saldoksi saadaan 360 kilometriä "hiekkatieryttyytystä". Henkilöautoilla nimismiehen kiharaisia teitä pääsee ajelemaan hieman kovempaa, mutta linja-autolla matka etenee välillä lähes polkupyörävauhtia.

Kommentti

Karjalan harmaat talot ja ystävälliset ihmiset ovat kiehtoneet minua nuoresta asti. Aiemmat käynnit ovat suuntautuneet Laatokan ja Tverin Karjalaan. Olen ollut myös perhemajoituksessa molemmissa paikoissa ja suosittelenkin kokeilemaan sitä vaihtoehtona hotellille.

Aunuksessa ja Vienan Karjalassa kuulee puhuttavan enemmän karjalaa kuin kauempana Tverissä. Harmaiden, usein taidokkain puuleikkauksin koristeltujen tölliien lumo, ystävälliset ihmiset ja huivipäiset mummot jaksavat kiinnostaa aina. Tosin muoti on Karjalassakin muuttunut parinkymmenen vuoden aikana ja 90-luvun huivikutriset vanhuksat siirtyneet jo manan majoille.

Kylillä kulkiessani pohdin, millaista olisi asua talvella Karjalan harmaassa mökissä. Polttopuita ainakin näkyi pihoilte pinotun kiitettävät määrät.

Vienan Karjalan lumo piilee myös siinä, että kansalliseepoksemme on sieltä lähtöisin. Mikä kulttuurin rikkaus onkaan runonlaulajien mukana siirtynyt sukupolvelta toiselle. Venäjän-matkalle on varattava mukaan mielen malttia, sillä tullimuodollisuuksissa on vieläkin kaikuja Neuvostoliiton ajoilta. En kuitenkaan usko, että nykyään tarvitsee jonottaa tullissa kuutta tuntia, edessä 40 turistibussia. Sekin on 80-luvulla koettu.

SEIJA VÄRE

FAKTA VUOKKINIEMI JA JYSKYJÄRVI

Sijainti: Vuokkiniemi ja Jyskyjärvi ovat runokyliä Vienan Karjalassa, Karjalan tasavallassa. Niissä on vierailut useita suomalaisia runonkerääjiä 1800-luvulla, tunnetuimpana heistä Elias Lönnrot (1802-84). Alueelta kerätystä kansanrunousaineistosta syntyi Suomen kansalliseepos Kalevala. Lähin raja-asema on Vartius Kuhmossa (Kostamukseen noin 35 km). Vuokkiniemi sijaitsee noin 60 km Kostamuksesta pohjoiseen ja Jyskyjärvi noin 80 km Kostamuksesta itään. Vuokkiniemi oli suomalaisten miehittämä jatkosodassa 1941-44.

Asukasluku: Vuokkiniemessä 500 (vuonna 1990), kyläneuvoston alueella noin 1500

Valuutta: rupla, 1 EUR = noin 39 RUB

Kieli: karjala, venäjä, suomi

Nähtävyydet: Vuokkiniemi: runonlaulaja Miikhali Pertusen patsas, kirkko, koulu

Jyskyjärvi: kylämaisema joen ylittävine riippusiltoineen, Dobrininan puutarha, tsasouna, kalmismaa

Miten pääsee: muutamat matkatoimistot järjestävät ryhmämatkoja karjalaiskyliin, omatoimimatkailua

Matkustusasiakirjat: viisumi

Aikaero Suomeen +1 h

Sähkö 230V

PLUSSAT

- o Avoimet, vieraanvaraiset ja ystävälliset paikalliset
- o Aikamatka menneisyyteen
- o Koskematon luonto

MIINUKSET

- o Tiet Kostamuksesta eteenpäin ovat pääasiassa hiekkateitä, joiden kunto vaihtelee vuodenaikojen mukaan.

Teksti ja kuvat: SEIJA VÄRE

Makoisista kylyistä sai nauttia Helmi Korshunovan saunassa.

Näkymä Vuokkiniemestä.

Olga Remsu tarjoaa lähiruokaa.

Vuokkiniemessä ei eletä oravanpyörässä.